

Vergaderjaar 2009–2010

**32 360 XIII**

**Jaarverslag en slotwet Ministerie van  
Economische Zaken 2009**

**Nr. 4**

**MEMORIE VAN TOELICHTING**

**A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL**

**Wetsartikelen 1 en 2 (uitgaven/verplichtingen en ontvangsten)**

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2009 wijzigingen aan te brengen in:

- a. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken;
- b. de begrotingsstaat inzake de baten-lastendiensten van dit ministerie.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel C van deze memorie van toelichting toegelicht.

De minister van Economische Zaken,  
M. J. A. van der Hoeven

## B. ALGEMENE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

### Inleiding

De belangrijkste wijzigingen op de oorspronkelijk geautoriseerde begroting 2009 zijn al bij de eerste en tweede suppletore begroting toegelicht. Na de tweede suppletore begroting blijkt het nodig bij diverse artikelen nadere aanpassingen aan te brengen. Als gevolg daarvan wordt het totaal van de EZ-uitgavenbegroting 2009 bij derde – en laatste – suppletore begroting met € 77,1 mln verlaagd. Ten aanzien van de ontvangstenbegroting 2009 vindt bij derde – en laatste – suppletore begroting een verhoging plaats ter grootte van € 493,7 mln.

### Uitgaven

De verlaging van de uitgavenbegroting is als volgt samengesteld (bedragen x € 1 mln):

#### Ramingen in budgettaire nota's:

Stand Miljoenennota 2009	2 783,9	
Bij: Voorjaarsnota 2009	67,1	
Bij: Miljoenennota 2010 (Vermoed. uitk. 2009)	70,2	
Af: Najaarsnota 2009	- 38,2	
Af: Slotwet	- 77,1	
Totaal geraamd		2 805,9

#### Opgenomen in begrotingen:

Vastgestelde begroting 2009	2 783,9	
Bij: eerste suppletore begroting 2009 (naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2009)	67,1	
Bij: tweede suppletore begroting 2009 (naar aanleiding van de Najaarsnota 2009)	32,0	
Opgenomen t/m tweede suppletore begroting 2009		2 883,0
Slotwetmutatie (verlaging)		- 77,1
Gerealiseerde uitgaven in 2009		2 805,9

## Ontvangsten

De verlaging van de ontvangstenbegroting is als volgt samengesteld (bedragen x € 1 mln):

### Ramingen in budgettaire nota's:

Stand Miljoenennota 2009	12 224,8	
Af: Voorjaarsnota 2009	- 3 608,4	
Bij: Miljoenennota 2010 (Vermoed. uitk. 2009)	422,0	
Bij: Najaarsnota 2009	301,3	
Bij: Slotwet	493,7	
Bij: Afrondingsverschil	0,1	
		<hr/>
Totaal geraamd		9 833,5

### Opgenomen in begrotingen:

Vastgestelde begroting 2009	12 224,8	
Af: eerste suppletore begroting 2009 (naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2009)	- 3 608,4	
Bij: tweede suppletore begroting 2009 (naar aanleiding van de Najaarsnota 2009)	723,3	
Bij: Afrondingsverschil	0,1	
Opgenomen t/m tweede suppletore begroting 2009		<hr/> 9 339,8
Slotwetmutatie (verhoging)		<hr/> 493,7
Gerealiseerde ontvangsten in 2009		<hr/> 9 833,5

## C. BEGROTINGSTOELICHTING

### Toelichting bij de begrotingsartikelen

#### Beleidsartikelen

### 1 GOED FUNCTIONERENDE ECONOMIE EN MARKTEN IN NEDERLAND EN EUROPA

#### Artikel 1 : Goed functionerende economie en markten in Nederland en Europa

##### Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2009	81 320	82 964	70 504
Mutatie 1e suppl. begroting 2009	4 389	4 389	- 29 300
Mutatie 2e suppl. begroting 2009	1 292	- 2 220	- 21 750
Mutatie slotwet 2009	- 7 015	- 4 756	- 135
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
<i>NMa</i>	- 3 123	- 2 686	
<i>overig</i>	- 3 892	- 2 070	- 135
Stand slotwet 2009 (= realisatie 2009)	79 986	80 377	19 319

#### NMa

De onderuitputting in 2009 is het gevolg van moeilijk te vervullen vacatures. Ook was de bezetting tijdelijk lager dan geraamd als gevolg van later dan verwachte inwerkingtreding van nieuwe wettelijke taken zoals de warmtewet. Het budget was voor het gehele jaar toegekend.

### 2 EEN STERK INNOVATIEVERMOGEN

#### Artikel 2: Een sterk innovatievermogen

##### Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2009	648 999	664 395	171 803
Mutatie 1e suppl. begroting 2009	181 557	26 638	13 354
Mutatie 2e suppl. begroting 2009	153 269	- 8 268	5 177
Mutatie slotwet 2009	- 28 676	- 9 421	7 403
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
<i>Innovatievouchers /IPC</i>	- 630	- 12 901	- 3 775
<i>TechnoPartner</i>	- 8 500	- 6 350	- 4 173
<i>Valorisatie</i>	- 12 584	- 2 294	
<i>Innovatiekredieten</i>	- 574	4 359	
<i>Bijdrage aan STW</i>		- 6 458	
<i>BSIK</i>		15 121	14 762
<i>Water</i>	- 5 535	- 4 076	- 2 837
<i>Point One</i>	25 156	10 895	1 333
<i>Life Sciences en Gezondheid</i>	- 1 184	11 030	12 830
<i>Polymeren Innovatieprogramma</i>	- 1 998	- 1 074	
<i>Ruimtevaart</i>	- 5 617	14 519	
<i>Luchtvaartkredietregeling</i>	- 1 092	- 14 142	
<i>Civiele luchtvaartontwikkeling</i>	- 4 990	- 395	
<i>Logistiek</i>	- 4 160	- 785	
<i>Smartmix</i>		- 8 672	- 3 805
<i>Kenniswerkers / High Tech Topprojecten</i>	- 1 358	- 467	
<i>Nanolab</i>		- 2 161	- 2 161
<i>Onderzoek en beleidsexperimenten</i>	- 806	- 2 196	
<i>Ontvangsten Rijksoctrooiwet</i>			5 182

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Ontvangsten TOP overig	- 4 808	- 3 372	- 10 733 780
Stand slotwet 2009 (= realisatie 2009)	955 149	673 344	197 737

### **Innovatievouchers / IPC**

De onderuitputting in de kas treedt voornamelijk op bij de vouchers, doordat het verzilveringspercentage van de vouchers in 2009 lager is dan geraamd (62% ipv 75%) en doordat vouchers die aan het einde van het jaar zijn uitgegeven pas later worden verzilverd. Als gevolg van de lagere uitputting worden ook minder FES-middelen opgevraagd (ontvangstmutatatie).

### **TechnoPartner**

Op de energie-tender (onderdeel technostarters) zijn in 2009 bijna geen uitgaven gedaan. De FES-declaratie is daarom fors lager dan waarmee rekening was gehouden (ontvangstmutatatie). De onderuitputting bij de Seed-regeling is het gevolg van de hoge eisen die gesteld worden aan de projectvoorstellen. Mede als gevolg van de crisis hadden de voorstellen moeite om te voldoen aan de eisen.

### **Valorisatie**

In verband met het integreren van de SKE-regeling in de valorisatieregeling en het nog niet gereed zijn van de nieuwe valorisatieregeling zijn de middelen in 2009 niet gecommiteerd.

### **Innovatiekredieten**

Bij de start van de regeling in 2008 is een inschatting gemaakt van de liquiditeitsbehoefte van de aanvragers. In 2009 zijn echter meer voorschotten verstrekt dan geraamd.

### **Bijdrage aan STW**

De liquiditeitspositie van STW was eind 2009 op voldoende niveau, resulterend in het uitblijven van een eerste voorschot betaling voor 2010 in 2009.

### **BSIK**

Besluit Subsidies Investerings Kennisinfrastructuur (BSIK) wordt uit het FES gefinancierd. Uitfinanciering van projecten is afhankelijk van declaraties van derden. Er is meer gedeclareerd dan aanvankelijk was geraamd, waardoor eveneens meer gedeclareerd is uit het FES (ontvangstmutatatie).

### **Water**

Door vertraging bij de totstandkoming van de InnoWATOR-garantiefaciliteit (gepubliceerd op 4 september 2009) kan een deel van het budget niet meer in 2009 worden benut. Verder had het TTI voor watertechnologie in 2009 een lagere liquiditeitsbehoefte doordat de kosten wat lager uitvielen dan geraamd. Daarom is in 2009 een lager voorschot uitbetaald en wordt minder gedeclareerd uit het FES (ontvangstmutatatie).

### **Point One**

In 2009 is het restantprogramma van Holst Center (onderdeel Point One) in 1 keer gecommiteerd, vanwege de samenhang van het programma. De overschrijding betreft dus de middelen die voor 2010 waren geraamd. In 2009 zijn hogere voorschotten aangevraagd voor Point One dan waarmee rekening is gehouden. Hierdoor zijn meer FES-middelen gedeclareerd (ontvangstmutatatie).

### **Life Sciences en Gezondheid**

CTMM (Center for Translational Molecular Medicine) betreft een instituut-financiering. Dit betreft een wijziging in de systematiek t.o.v. de tot dusverre gehanteerde systematiek. In 2009 is bovendien de 2e FES-tranche beschikbaar gekomen, waardoor er voor een hoger bedrag aan verplichtingen is gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd. Het budget is geheel afkomstig uit het FES-fonds, hierdoor is ook de ontvangstraming naar boven bijgesteld.

### **Polymeren Innovatieprogramma**

Aan het Dutch Polymer Institute (DPI) is op basis van het projectplan voor 2009 een lager bedrag gecommiteerd dan geraamd.

### **Ruimtevaart**

Enkele ruimtevaartprogramma's (zoals ISS, Ariane 5 en FLPP) zijn in 2009 in plaats van 2010 tot uitbetaling gekomen.

### **Luchtvaartkredietregeling**

Er is vertraging opgetreden in het Airbus 350 project. Daardoor is het beroep van Nederlandse vliegtuigbouwindustrie op deze kredietfaciliteit lager dan verwacht. In 2009 is de luchtvaartkredietfaciliteit voor meer vliegtuigbouwprogramma's opengesteld dan alleen die van Airbus (Kamerstukken II 2008–2009, 25 820, nr. 18). De kredietverstrekking hiervoor vindt in 2010 en latere jaren plaats.

### **Civiele luchtvaartontwikkeling**

Tot 2009 werd het budget voor het Strategic Research Programma (SRP) voorafgaand aan het jaar aan het NIVR verleend. Als gevolg van de integratie van het NIVR in SenterNovem, tegenwoordig Agentschap NL, is deze werkwijze gewijzigd. Het budget voor 2010 wordt in 2010 verleend, in plaats van in 2009.

### **Logistiek**

Als gevolg van vertraging in de opstart van het Innovatieprogramma Logistiek zal het merendeel van het voor 2009 beschikbare budget pas in 2010 worden aangewend.

### **Smartmix**

De uitfinanciering van in het verleden aangegane verplichtingen verloopt langzamer dan geraamd. Hierdoor worden ook minder FES-middelen opgevraagd (ontvangstmutatatie).

### **Kenniswerkers / High Tech Topprojecten**

Deze regelingen zijn onderdeel van het aanvullend beleidsakkoord. In 2009 is het verplichtingenbudget nagenoeg uitgeput. Uitbetaling aan de verschillende consortia van bedrijven en kennisinstellingen wordt gespreid over 2009 en 2010. Een deel van de beschikbare middelen uit deze envelop, staan op de OCW begroting.

### **Nanolab**

De middelen voor het project Nanolab zijn eind 2009 wel gecommiteerd, maar er is voor 2009 geen aanvraag voor een voorschot meer ontvangen. De geraamde FES-middelen worden dus ook niet in 2009 gedeclareerd (ontvangstmutatatie).

### **Onderzoek en beleidsexperimenten**

De uitfinanciering van in het verleden aangegane verplichtingen verloopt trager dan geraamd.

### Ontvangsten Rijsoctrooiwet

Voornamelijk als gevolg van het nieuwe octrooitakstelsel zijn in 2009 meer octrooien aangevraagd met navenant hogere ontvangsten.

### Ontvangsten TOP

Dit betreft de terugbetaling op in het verleden verstrekte kredieten voor technische ontwikkelingsprojecten (TOP). De hoogte van deze ontvangsten is afhankelijk van het commerciële succes van de projecten en daarmee moeilijk te voorspellen.

## 3 EEN CONCURREREND ONDERNEMINGSKLIMAAT

### Artikel 3: Een concurrerend ondernemingsklimaat

#### Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2009	2 135 749	364 160	70 689
Mutatie 1e suppl. begroting 2009	1 099 030	51 279	60 819
Mutatie 2e suppl. begroting 2009	95 273	39 400	- 6 200
Mutatie slotwet 2009	- 2 146 368	- 38 977	- 69 199
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
<i>Garantieregeling Scheepsbouw</i>	- 1 000 000	- 9 000	- 10 000
<i>Innovatieregeling Scheepsbouw</i>	- 6 559	- 1 350	
<i>BBMKB</i>	- 189 561	5 561	- 4 784
<i>Groeifinancieringsfaciliteit / GO</i>	- 908 027	- 23 677	- 24 418
<i>Microkredieten</i>	- 207	5 343	
<i>Actieplan veilig ondernemen</i>	- 11 210	- 16 356	
<i>Bevorderen Ondernemerschap</i>	3 712	- 486	
<i>Beroepsopleiding in bedrijf</i>	- 1 450	- 5 815	- 5 815
<i>Onderwijs en Ondernemerschap</i>	- 2 830	- 5 446	- 5 446
<i>Bedrijventerreinen</i>	- 3 329	7 925	
<i>BSRI</i>	- 15 283	1 693	
<i>Cofinanciering EZ in EFRO-programma's</i>	469	- 8 293	
<i>PID</i>	- 27 410	9 950	
<i>Zuiderzeelijn</i>	5 000		
<i>Bijdrage aan Agentschappen</i>	7 300	- 856	
<i>Ontvangsten ruimtelijk economisch beleid</i>			- 15 253
<i>Ontvangsten JSF</i>			- 4 200
<i>overig</i>	3 016	1 829	718
Stand slotwet 2009 (= realisatie 2009)	1 183 684	415 862	56 109

### Garantieregeling Scheepsbouw

In 2009 hebben de banken de regeling niet benut. In overleg met de banken zijn de voorwaarden inmiddels aangepast, maar nog niet in werking getreden. Hierdoor zijn ook geen premies in 2009 meer ontvangen.

### Innovatieregeling Scheepsbouw

Het budget voor de scheepsbouwregeling heeft ondanks de crisis toch nog behoorlijk belangstelling genoten in 2009, vergelijkbaar met 2008, maar met grotere projecten. Desondanks niet voldoende aanvragen ontvangen om het volledige budget uit te putten.

### BBMKB

Door de economische/financiële crisis werd 2009 gekenmerkt door een beperkte kredietenvertrekking door banken aan het MKB met als gevolg het niet volledig benutten van het verplichting budget. De raming voor schade-uitgaven is tov de NJN 2009 met ruim € 5 mln overschreden. De oorzaak van de hoge schade-uitgaven is gelegen in de crisis. Hierdoor zijn

meer bedrijven in problemen gekomen en hebben banken fors meer declaraties ingediend.

### **Groefinancieringsfaciliteit / GO**

Door de economische/financiële crisis werd 2009 gekenmerkt door een beperkte kredietenvertrekking door banken. Zowel de Groeifaciliteit als de GO zijn hierdoor in 2009 veel minder gebruikt dan verwacht. Hierdoor zijn ook de ontvangsten lager dan geraamd. Om het gebruik van de GO te stimuleren zijn de voorwaarden aangepast.

### **Microkredieten**

Het grote succes van de verstrekking van microkredieten door Qredits heeft erin geresulteerd dat Qredits in een sneller tempo op de lening heeft getrokken dan voorzien.

### **Actieplan veilig ondernemen**

De subsidieregeling Veiligheid Kleine Bedrijven (VKB) is in september 2009 opengesteld. Het merendeel van de aanvragen kwam pas in december binnen, daardoor kon een deel (€ 7,7 mln) niet meer in 2009 worden gecommiteerd. De daadwerkelijke betaling van de aanvragen volgt in 2010. Daarnaast konden de middelen voor Winkelstraatmanagement in 2009 niet in het Gemeentefonds worden gestort omdat de exacte verdeelsleutel over de deelnemende gemeenten nog niet bekend was. Dit gebeurt in 2010.

### **Bevorderen Ondernemerschap**

Als gevolg van extra initiatieven, met name Talent naar de Top en de uitvoering van de EU-dienstenrichtlijn zijn verplichtingen aangegaan in 2009 die oorspronkelijk voor 2010 geraamd waren.

### **Beroepsonderwijs in bedrijf**

De kasuitputting voor Beroepsonderwijs in Bedrijf verloopt minder snel dan geraamd omdat de projecten wat minder snel op gang komen dan werd verwacht. Belangrijkste reden hiervoor is dat de samenwerking tussen scholen en bedrijven langzamer op gang komt dan gedacht, als gevolg van o.a. cultuurverschillen. Er zullen daardoor eveneens minder FES-middelen kunnen worden opgevraagd (ontvangstmutatie).

### **Onderwijs en Ondernemerschap**

De uitputting voor Onderwijs en Ondernemerschap verloopt zowel qua verplichtingen als uitgaven minder snel dan geraamd. Er zullen daardoor eveneens minder FES-middelen kunnen worden opgevraagd (ontvangstmutatie).

### **Bedrijventerreinen**

In het najaar van 2009 is het convenant bedrijventerreinen 2010–2020 ondertekend. Hierin is afgesproken dat TOPPER-middelen via een decentralisatie-uitkering beschikbaar worden gesteld aan provincies. Daarbij geldt dat middelen pas na overeenstemming over de provinciale herstructureringsprogramma's worden overgeheveld naar het provinciefonds. Omdat deze herstructureringsprogramma's nog niet zijn opgesteld is een deel van de TOPPER-middelen niet in 2009 gedecentraliseerd. De hogere kasuitgaven worden veroorzaakt doordat op de lopende verplichtingen meer aanvragen voor voorschotten zijn ontvangen dan geraamd, waarmee de vertraging van afgelopen jaren wordt ingehaald.

### **BSRI**

Van de binnengekomen aanvragen voor de BSRI, bleek maar een klein aantal projecten in staat om de financiering (tijdig) rond te krijgen. Hierdoor kon een groot deel van het budget niet worden gecommiteerd.



### **Cofinanciering EZ in EFRO-programma's**

De uitbetaling van de cofinancieringsmiddelen is afhankelijk van het ritme waarin de managementautoriteiten voorschotten declareren. Doordat de uitgaven minder snel worden gerealiseerd dan verwacht, kunnen niet alle geraamde voorschotten worden uitbetaald in 2009.

### **PiD**

De verplichtingenmutatie hangt grotendeels samen met het PiD programma Noord-Nederland. Dit programma is niet in 2007 van start gegaan, maar pas in 2008. De vertraging die hierdoor is ontstaan is nog niet volledig ingelopen. Daarnaast zijn in 2009 de beschikbare (tender-) budgetten van het programma Noordvleugel niet volledig benut. De kasoveruitputting wordt met name veroorzaakt door de uitfinanciering van de PiD-programma's voor Noord Nederland (+€ 5,4 mln) en Noordvleugel Randstad (+€ 2,6 mln) voorspoedig loopt.

### **Zuiderzeelijn**

In 2009 is 1 project gecommiteerd in het kader van het compensatiepakket ZZL (Zuiderzeelijn). De EZ-bijdrage van € 10 mln zou aanvankelijk in 2 delen worden gecommiteerd. Omdat de verplichting voor het 2e deel feitelijk (onder voorwaarden) ook in 2009 reeds wordt aangegaan, is de verplichting in zijn geheel in 2009 vastgelegd.

### **Bijdrage aan agentschappen**

Dit onderdeel wordt belast voor de kosten voor uitvoering van regelingen door agentschappen. De overschrijding wordt verklaard doordat een deel van de budgetten voor deze uitvoeringskosten bij Najaarsnota nog niet was overgeheveld vanuit de beleidsbudgetten, omdat op dat moment de precieze omvang van de uitvoeringskosten nog niet bekend was.

### **Ontvangsten ruimtelijk economisch beleid**

Eind 2009 heeft EZ de eindafrekening van de regeling IPR-decentraal kunnen vaststellen. De hiermee samenhangende terugontvangst van teveel betaalde voorschotten kon echter niet meer in 2009 worden gerealiseerd.

### **Ontvangsten JSF**

Omdat er nog geen productiegerelateerde omzet door de industrie gedraaid is, heeft de industrie nog geen ontvangsten uit hoofde van de JSF kunnen realiseren en heeft de industrie dus ook dit jaar niets aan het Rijk af kunnen dragen.

## **4 DOELMATIGE EN DUURZAME ENERGIEHUISHOUDING**

### **Artikel 4: Doelmatige en duurzame energiehuishouding**

#### **Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)**

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2009	1 090 627	1 136 229	11 890 642
Mutatie 1e suppl. begroting 2009	1 898 557	- 65 401	- 3 655 088
Mutatie 2e suppl. begroting 2009	245 276	14 425	742 225
Mutatie slotwet 2009	- 1 285 457	12 415	562 812
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
<i>Bijdrage aan Agentschappen</i>	<i>34 631</i>	<i>3 890</i>	<i>- 116</i>
<i>Besluit Subsidies Investerings</i>			
<i>Kennisinfrastructuur (BSIK)</i>		- 7 713	- 7 713
<i>O&amp;O Energie</i>	<i>2 520</i>	<i>- 88</i>	
<i>Stadsverwarming</i>	<i>13 592</i>	<i>13 592</i>	

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
<i>Duurzame Energie (MEP/SDE/ Tegemoetkomingsregeling)</i>	- 1 367 180	50 623	
<i>Energie Innovatie / Transitie-management</i>	- 22 585	- 48 671	- 32 792
<i>Duurzame Warmte</i>	- 58 003	- 6 064	- 5 000
<i>Bijdrage ECN</i>	683	- 5 588	- 9 500
<i>Doorsluis COVA heffing</i>	12 147	12 147	12 147
<i>Aardgasbaten MOR</i>			162 889
<i>Afdracht FES fonds</i>			441 684
<i>overig</i>	413	287	1 213
Stand slotwet 2009 (= realisatie 2009)	1 949 003	1 097 668	9 540 591

### **Bijdrage aan Agentschappen**

De mutatie wordt veroorzaakt door het in 2009 toezeggen van de opdrachten in 2010. Met ingang van het afsluiten van een nieuwe overeenkomst met Agentschap NL wordt het budget in het jaar voorafgaand aan de uitvoering verstrekt. De overschrijding van het kasbudget wordt veroorzaakt door afwikkeling van oude programma's.

### **Besluit Subsidies Investerings Kennisinfrastructuur (BSIK)**

Besluit Subsidies Investerings Kennisinfrastructuur (BSIK) wordt gefinancierd uit het FES. Uitfinanciering van projecten is afhankelijk van declaraties van derden. Er is minder gedeclareerd dan aanvankelijk was geraamd, waardoor eveneens minder gedeclareerd is uit het FES (ontvangstmutatie).

### **O&O Energie**

De verplichtingenoverschrijding wordt met name veroorzaakt door een bijdrage voor 4 jaar aan de Universiteit van Amsterdam t.b.v. Centrum Energievraagstukken. Verder is er een aantal onderzoeken in opdracht gegeven waar bij de raming geen rekening mee is gehouden. De kasoverschrijding wordt met name veroorzaakt door het eerder afwikkelen van oude verplichtingen dan geraamd.

### **Stadsverwarming**

Er is meer gedeclareerd dan oorspronkelijk was geraamd. Dit wordt vermoedelijk veroorzaakt door de lage gasprijs. EZ betaalt via deze regeling compensatie voor kosten van elektriciteitsbedrijven die na liberalisering van de energiemarkt niet meer terug kunnen worden verdiend. Bij een lagere gasprijs wordt dit verschil groter. Uit de rapportage van Agentschap NL van maart 2010 zal de exacte reden moeten blijken.

### **MEP**

De kasoverschrijding is het gevolg van hogere subsidiabele elektriciteitsproductie door installaties met een MEP-beschikking dan waar bij het opstellen van de ramingen door de uitvoerders (EnerQ en Senternovem) mee was gerekend. Uit de monitoring door Senternovem volgt voorts nog de conclusie dat de stijging incidenteel en niet structureel is. Ook zijn voor de MEP in 2009 nog verplichtingen gerealiseerd door de verwerking van de uitkomsten van Milieusteunkader-toetsen (de subsidiebeperiode kan worden verlengd als gevolg van een nieuwe toets aan het milieusteunkader) en de uitkomsten van bezwaar en beroep tegen eerder genomen uitvoeringsbesluiten.

### **SDE**

Bij de SDE is er sprake van minder kasuitgaven dan waar bij het opstellen van de ramingen mee was gerekend. Enerzijds is dit gelegen in de Schoon & Zuinig middelen die in 2009 voor SDE / wkk-nieuw beschikbaar waren.

Bij het opstellen van de ramingen zijn deze middelen ongewijzigd gehandhaafd omdat op dat moment nog niet duidelijk was of, hoe en per wanneer er ondersteuning van nieuwe wkk-installaties zou gaan plaatsvinden. Later in 2009 is besloten om met ingang van 2010 een SDE-categorie te openen voor uitsluitend specifieke wkk's (hoogrenderende grote steg's). Dit betekent dat de 2009 kasmiddelen wkk-nieuw onbesteed zijn gebleven. Daarnaast blijken ook de uitvoerings- en liquidatiekosten van EnerQ (de uitvoerder van de MEP tot en met 2008) aanzienlijk lager te zijn uitgevallen dan waar in de ramingen aanvankelijk rekening mee was gehouden. De onderuitputting van de verplichtingen wordt nagenoeg geheel veroorzaakt doordat niet alle beschikkingen voor de regeling *SDE 2009* in 2009 konden worden afgegeven. Dit betreft voor het overgrote deel de categorie wind op land (WOL). In deze categorie zijn in de loop van 2009 voor slechts een klein deel van het gepubliceerde budget daadwerkelijk aanvragen ingediend. Na het sluiten van de indieningstermijn (31.10.2009) is met het resterende budget de motie Samsom c.s. uitgevoerd en zijn twee nieuwe categorieën opengesteld. Het eerste betreft overheveling van budget van WOL naar de categorieën zon-pv en biomassa, het tweede twee nieuwe categorieën voor windenergie (Noordoostpolder). Inmiddels zijn aanvragen voor deze nieuwe categorieën ingediend, maar de beschikkingen op deze aanvragen zullen niet eerder dan in 2010 kunnen worden gegeven.

### **Energie Innovatie / Transitie management**

De afwijking wordt met name veroorzaakt door de vertraging van de ondertekening van de meerjarenafspraken energie-efficiency met ETS-bedrijven (bedrijven die vallen onder het Europese emissiehandelsstelsel). Daarnaast zijn niet alle geraamde middelen uit de Innovatieagenda (IA) ten bate van ketenefficiëntie in 2009 toegezegd. Deze lopen over naar 2010. De kasonderuitputting wordt veroorzaakt door de bovengenoemde vertraging en met name het niet doorgaan van een CO<sub>2</sub> afvang project.

### **Duurzame Warmte**

Er is voor Duurzame Warmte een bedrag gepubliceerd voor een meerjarige periode. Dit betekent dat niet van tevoren duidelijk is in welk jaar de verplichtingen zullen worden aangegaan. Vanaf het eerste jaar wordt daarom het volledige verplichtingenbedrag in de begroting opgenomen. Het in het eerste jaar niet gebruikte verplichtingen- en kasbedrag schuiven door naar het daaropvolgende jaar.

### **Bijdrage ECN**

Het vanuit het FES gefinancierde project ADEM is later van start gegaan dan verwacht, dit heeft geleid tot een ontvangstmutatatie van € 9,5 mln. In 2009 heeft de eindafrekening over de jaren 2006, 2007 en 2008 plaatsgevonden, ieder met een slotbetaling tot gevolg. Deze twee punten maken dat de kasraming per saldo lager is dan geraamd.

### **Doorsluiting COVA heffing**

De afwijking wordt veroorzaakt doordat het volume waarover de COVA-heffing wordt geheven groter is gebleken dan geraamd. Dit hogere heffingsplichtig volume wordt veroorzaakt doordat er meer aardolieproducten zijn ingevoerd dan verwacht. Daardoor zijn zowel de afdracht (zie ontvangstenkant) als de doorbetaling daarvan aan COVA hoger uitgevallen dan geraamd.

### **Aardgasbaten MOR**

Door het hogere productievolume in de laatste maanden van het jaar zijn de inkomsten via de staatsparticipatie (Energie Beheer Nederland) in de gaswinning hoger dan geraamd. Ook vielen de inkomsten op basis van mijnbouwwet (winsttaandeel) hoger uit dan eerder geraamd.

### **Afdracht FES fonds**

Voor het jaar 2009 en later is sprake van een vaste FES-voeding uit gasbaten. De mutatie betreft de aanpassing van de raming afdracht FES zodat de in 2009 gerealiseerde FES-uitgaven gedekt kunnen worden. Door de verschillende departementen is uiteindelijk € 442 mln minder opgevraagd dan bij tweede suppletore begroting 2009 was voorzien.

## **5 INTERNATIONALE ECONOMISCHE BETREKKINGEN**

### **Artikel 5: Internationale economische betrekkingen**

#### **Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)**

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2009	154 194	145 134	12 315
Mutatie 1e suppl. begroting 2009	10 627	11 083	392
Mutatie 2e suppl. begroting 2009	- 610	- 627	
Mutatie slotwet 2009	- 13 833	- 32 489	- 7 294
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
<i>Acquisitie buitenlandse bedrijven</i>	- 3 332	- 2 916	
<i>Overig, Sjanghai WT 2010</i>	- 32	- 5 260	
<i>Faciliteit Package for Growth</i>	- 13 064	- 18 023	- 10 000
<i>Programmatisch Pakket / PSOM</i>	76	- 8 299	
<i>overig</i>	2 571	2 011	2 706
Stand slotwet 2009 (= realisatie 2009)	150 378	123 101	5 413

### **Acquisitie buitenlandse bedrijven**

In 2009 is er een start gemaakt met het ontwikkelen van nieuw beleid, de Strategische Acquisitie Unit (SAU). Hierdoor zijn voor dit onderdeel van het budget in 2009 geen nieuwe committeringen aangegaan. Daarnaast zijn minder aanvragen voor voorschotten ingediend op lopende BSRI-projecten dan eerder geraamd.

### **Overig, voornamelijk bijdrage WT Sjanghai**

Door vertraging in de oplevering van het paviljoen op de WT2010 is er in 2009 slechts één termijn aan de Chinese partner, verantwoordelijk voor de bouw, betaald. Uitfinanciering zal naar verwachting in het eerste kwartaal 2010 plaatshebben.

### **Package for growth**

De nieuwe faciliteit Package for Growth is eerst in de loop van 2009 opengesteld. Hierdoor is het verplichtingenbudget niet volledig uitgeput. Ook de uitfinanciering van de projecten zal later plaatsvinden dan geraamd. Bij de integratie van SENO/GOM in de reguliere EKV is afgesproken dat 4x € 10 mln = € 40 mln uit de bestaande reserve SENO/GOM beschikbaar werd gesteld voor financiering van de faciliteit Package for Growth (een faciliteit die beoogt het Nederlandse bedrijfsleven op snelgroeiende markten zoals India en China sterk en snel te positioneren). In de begroting is uitgegaan van een jaarlijkse onttrekking aan de interne reserve van € 10 mln.

## Programmatisch Pakket / PSOM

De vernieuwde regeling 2g@there is in 2009 als subsidieregeling opengesteld. In tegenstelling tot eerdere verwachtingen is de regeling pas medio 2009 opengesteld. Hierdoor is ten opzichte van de raming vertraging ontstaan in de uitfinanciering van de regeling.

## 8 ECONOMISCHE ANALYSES EN PROGNOSES

### Artikel 8: Economische analyses en prognoses

#### Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2009	13 312	13 312	1 643
Mutatie 1e suppl. begroting 2009	- 5	- 5	
Mutatie 2e suppl. begroting 2009	1 383	1 383	860
Mutatie slotwet 2009	- 104	- 104	67
Stand slotwet 2009 (= realisatie 2009)	14 586	14 586	2 570

## 9 VOORZIEN IN MAATSCHAPPELIJKE BEHOEFTE AAN STATISTIEKEN

### Artikel 9: Voorzien in maatschappelijke behoefte aan statistieken

#### Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2009	184 065	184 065	
Mutatie 1e suppl. begroting 2009	743	743	
Mutatie 2e suppl. begroting 2009	10 312	10 312	
Mutatie slotwet 2009	300	300	
Stand slotwet 2009 (= realisatie 2009)	195 420	195 420	

## 10 ELEKTRONISCHE COMMUNICATIE EN POST

### Artikel 10: Elektronische communicatie en post

#### Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2009	79 256	90 806	363
Mutatie 1e suppl. begroting 2009	14 288	6 299	1 967
Mutatie 2e suppl. begroting 2009	- 1 326	- 14 657	- 1 967
Mutatie slotwet 2009	- 849	2 340	- 109
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
<i>ICT&amp;MKB</i>	<i>988</i>	<i>2 635</i>	
<i>PRIMA</i>	<i>42</i>	<i>5 811</i>	
<i>ICT- flankerend beleid en administratieve lasten</i>	<i>2 107</i>	<i>- 2 441</i>	
<i>Beleidsvoorbereiding en evaluaties</i>	<i>- 1 637</i>	<i>- 2 092</i>	
<i>overig</i>	<i>- 2 351</i>	<i>- 1 574</i>	<i>- 109</i>
Stand slotwet 2009 (= realisatie 2009)	91 369	84 788	254

## ICT & MKB

Bij de eindafrekening 2007–2008 heeft een correctie plaatsgevonden op de bijdrage aan Syntens voor het initiatief Nederland digitaal in verbinding (NDIV), waardoor meer is betaald dan aanvankelijk geraamd.

## PRIMA

Als penvoerend departement is EZ voor de betalingen op PRIMA grotendeels afhankelijk van de betalingen en declaraties van de overige betrokken departementen. In 2009 zijn meer betalingen verricht dan eerder werd geraamd.

## ICT- flankerend beleid en administratieve lasten

Deze mutatie is ontstaan doordat het ICTU in 2010 aanvullende werkzaamheden zal verrichten in het kader van lopende projecten zoals Slim Geld Goed Verbonden (SGGV) Antwoord voor Bedrijven (AvB), Nederland open in Verbinding (NOIV), E-Herkenning en EU richtlijnen.

De kasrealisatie is lager dan geraamd. Dit is ontstaan doordat de kosten van de lopende projecten lager zijn uitgevallen dan geraamd

## Beleidsvoorbereiding & evaluaties

Betreft grotendeels onderzoeken i.h.k.v. ICT&Telecom waarbij een aantal onderzoeken later zijn gestart dan gepland. Hierdoor is ook een lagere kasrealisatie, dan geraamd, ontstaan.

## 21 ALGEMEEN

### Artikel 21: Algemeen

#### Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2009	113 271	111 807	2 610
Mutatie 1e suppl. begroting 2009	2 575	2 575	2 897
Mutatie 2e suppl. begroting 2009	11 856	11 287	4 959
Mutatie slotwet 2009	- 4 288	- 6 170	210
<i>Specificatie mutatie slotwet:</i>			
<i>Centraal personeel EZ</i>	- 1 600	- 1 547	
<i>PIANNOo personeel</i>	- 1 524	- 1 375	
<i>overig</i>	- 1 165	- 3 248	210
Stand slotwet 2009 (= realisatie 2009)	123 414	119 499	10 676

## Centraal Personeel EZ

In 2009 is een groter gedeelte van de centrale loonkosten doorbelast aan decentrale dienstonderdelen van EZ en andere departementen dan eerder geraamd. Ook zijn relatief meer ambtenaren dan verwacht op goedkopere locaties gestationeerd, zoals Brussel, dan op locaties elders in de wereld die meer kosten met zich meebrengen.

## PIANNOo personeel

Het elektronische aanbestedingssysteem TenderNed wordt onder de verantwoordelijkheid van PIANNOo ontwikkeld. De lagere realisatie is voornamelijk het gevolg van een eenmalige ramingsfout. Per abuis is in 2009 een te hoog budget opgenomen voor PIANNOo personeel. Dit is met ingang van 2010 gecorrigeerd. Daarnaast is de ontwikkeling van TenderNed vertraagd waardoor de projectorganisatie tijdelijk niet volledige bezet was.

## 22 NOMINAAL EN ONVOORZIEN

### Artikel 22: Nominaal en onvoorzien

#### Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2009	- 7 354	- 10 453	3 400
Mutatie 1e suppl. begroting 2009	27 215	29 476	- 3 400
Mutatie 2e suppl. begroting 2009	- 19 861	- 19 023	
Mutatie slotwet 2009			
Stand slotwet 2009 (= realisatie 2009)			

## 23 AFWIKKELING OUDE VERPLICHTINGEN

### Artikel 23: Afwikkeling oude verplichtingen

#### Opbouw verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen vanaf de stand vastgestelde begroting (in € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2009	1 485	1 485	872
Mutatie 1e suppl. begroting 2009			
Mutatie 2e suppl. begroting 2009			
Mutatie slotwet 2009	- 267	- 267	- 10
Stand slotwet 2009 (= realisatie 2009)	1 218	1 218	862